

ජල සම්පාදන හා සනීපාරක්ෂක සේවා වැඩිදියුණු කිරීමේ ව්‍යාපෘතියේ - අතිරේක මූල්‍යකරණය 2024 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන, ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජය සහ ප්‍රතිසංස්කරණය හා සංවර්ධනය සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර බැංකුව අතර එළඹී 2021 සැප්තැම්බර් 04 දිනැති අංක 9255 - එල්කේ දරන මූල්‍ය ගිවිසුමේ 2 වන උපලේඛනයේ I (බී) වගන්තිය සහ ව්‍යාපෘති මෙහෙයුම් අත්පොතෙහි 07 වන වගන්තිය සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාවෙහි ඇතුළත් විධිවිධාන ප්‍රකාරව මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුවට වාර්තා කළ යුතු යැයි මා සලකන මාගේ අදහස් හා නිරීක්ෂණ මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

1.2 ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම, අරමුණු, අරමුදල් යෙදවීම සහ කාලසීමාව

ව්‍යාපෘතියේ ණය ගිවිසුම අනුව, එවකට ජල සම්පාදන අමාත්‍යාංශය සහ වර්තමානයේ නාගරික සංවර්ධන, ඉදිකිරීම් සහ නිවාස අමාත්‍යාංශය ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරවීමේ හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ නියෝජිතායතනය වේ. තෝරාගත් දිස්ත්‍රික්කවල නල ජල සේවා සහ වැඩිදියුණු කළ සනීපාරක්ෂක සේවා සඳහා ප්‍රවේශය වැඩිකිරීම, ඒ ආශ්‍රිත ආයතනවල ධාරිතාවය ශක්තිමත් කිරීම සහ සුදුසුකම් ලත් අර්බුදකාරී අවස්ථාවකදී එයට කඩිනමින් හා එලදායි ලෙස ප්‍රතිචාර දැක්වීම ව්‍යාපෘතියේ අරමුණු වේ. අතිරේක මූල්‍ය ගිවිසුම අනුව, ව්‍යාපෘතියේ ඇස්තමේන්තුගත මුළු පිරිවැය රු.මිලියන 12,823 කට සමාන එ.ජ.ඩො මිලියන 42.74 ක් වූ අතර ඉන් රු.මිලියන 12,000 කට සමාන එ.ජ.ඩො මිලියන 40 ක් ප්‍රතිසංස්කරණය හා සංවර්ධනය සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර බැංකුව (අයිබීආර්ඩී) විසින් මූල්‍යකරණය කිරීමට එකඟ විය. අතිරේක මූල්‍ය ගිවිසුම යටතේ මෙම ව්‍යාපෘතිය 2021 සැප්තැම්බර් 04 දින එහි කටයුතු ආරම්භ කර තිබුණු අතර 2023 දෙසැම්බර් 31 වන විට අවසන් කිරීමට සැලසුම් කර තිබුණි. ව්‍යාපෘතිය 2025 ජුනි 30 දක්වා දිර්ඝ කර තිබුණි.

1.3 තත්ත්වගණනය කළ මතය

මෙම වාර්තාවේ 2.1 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණුවලින් වන බලපෑම හැර, මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලින් 2024 දෙසැම්බර් 31 දිනට ව්‍යාපෘතියේ මූල්‍ය තත්ත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරිත්වය හා එහි මුදල් ප්‍රවාහ පොදුවේ පිළිගත් ගිණුම්කරණ මූලධර්මවලට අනුකූලව සත්‍ය හා සාධාරණ තත්ත්වයක් පිළිබිඹු කරන බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.4 තත්ත්වගණනය කළ මතය සඳහා පදනම

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතිවලට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර.) අනුකූලව මා විසින් විගණනය සිදු කරන ලදී. මෙම විගණන ප්‍රමිති යටතේ වූ මාගේ වගකීම, මාගේ වාර්තාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම යන කොටසේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබාගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.5 මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳ කළමනාකරණයේ සහ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පොදුවේ පිළිගත් ගිණුම්කරණ මූලධර්මවලට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍ය වන අභ්‍යන්තර පාලනයන් තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීම වේ.

ව්‍යාපෘතියේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය පරීක්ෂා කිරීම සම්බන්ධ වගකීම, පාලනය කරන පාර්ශවයන් විසින් දරනු ලබයි.

1.6 මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම

සමස්තයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා සහ වැරදි නිසා ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණන වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතිකවීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සෑමවිටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක්

නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවිය හැකි අතර, එහි ප්‍රමාණාත්මක භාවය මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි වන බලපෑම මත රඳා පවතී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනයේ කොටසක් ලෙස මා විසින් විගණනයේදී වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසුබවින් යුතුව ක්‍රියා කරන ලදී. මා විසින් තවදුරටත්,

- ප්‍රකාශ කරන ලද විගණන මතයට පදනමක් සපයා ගැනීමේදී වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවීමේ අවදානම් හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම සඳහා අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වරදවා දැක්වීම හේතුවෙන් සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවකින් සිදුවන්නා වූ බලපෑම ප්‍රබල වන්නේ ඒවා දුස්සන්ධානයෙන්, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීමෙන්, චේතනාන්විත මඟහැරීමෙන්, වරදවා දැක්වීමෙන් හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මඟ හැරීමෙන් වැනි හේතු නිසා වන බැවිනි.
- අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අදහසින් නොවුවද, අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබාගන්නා ලදී.
- භාවිතා කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල උචිතභාවය, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල සාධාරණත්වය සහ කළමනාකරණය විසින් කරන ලද සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් අගයන ලදී.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය හා අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණව ඇතුළත් වී ඇති බව සහ හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමස්ථ ඉදිරිපත් කිරීම අගයන ලදී.

මාගේ විගණනය තුළදී හඳුනාගත් වැදගත් විගණන සොයාගැනීම්, ප්‍රධාන අභ්‍යන්තර පාලන දුර්වලතා හා අනෙකුත් කරු පිළිබඳව පාලනය කරනු ලබන පාර්ශ්වයන් දැනුවත් කරන ලදී.

2. මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳ අදහස් දැක්වීම

2.1 ගිණුම්කරණ අඩුපාඩු

ගිණුම්කරණ අඩුපාඩුව	මුදල රු. මිලියන	කළමනාකාරිත්වයේ දැක්වීම	අදහස් විගණකගේ නිර්දේශය
විදේශ සම්පත් දෙපාර්තමේන්තු වාර්තාවලට අනුව, දරන ලද බැඳීම් ගාස්තුව සහ ලබා ගත් ණය සඳහා පොලිය පිළිවෙලින් එ.ජ.ඩො 183,974 ට සමාන රු. 58,830,299 ක් සහ එ.ජ.ඩො 2,335,026 ට සමාන රු. 727,310,466 ක් විය. කෙසේ වෙතත්, සමාලෝචිත වර්ෂයේ ව්‍යාපෘතියේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල මෙම ගාස්තුව හා පොලිය ගිණුම්ගත කර නොතිබුණි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල දක්වා ඇති කෙරීගෙන යන වැඩ ශේෂය රු. 786,140,765 කින් අඩුවෙන් දක්වා තිබුණි.	786	2024 මාර්තු 27 දිනැති රාජ්‍ය ගිණුම් මාර්ගෝපදේශ අංක 04/2024 ට අනුව, මෙම ප්‍රතිපත්තිය අත්හිටුවා ඇත.	දරන ලද ණය ගැණුම් පිරිවැය ප්‍රාග්ධනික කළ යුතුය.

2.2 නීතිරීති හා රෙගුලාසිවලට අනුකූල නොවීම

නීතිරීති හා රෙගුලාසිවලට යොමුව	අනුකූල නොවීම / විගණන නිරීක්ෂණය	වටිනාකම රු. මිලියන	කළමනාකරණයේ ප්‍රතිචාරය	විගණකගේ නිර්දේශය
රජයේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයේ 2 වන පරිච්ඡේදයේ 2.3 වගන්තිය.	අත්තනගල්ල ප්‍රතික පවිත්‍රාගාරයේ ඉදිකිරීම් කටයුතු සඳහා කොන්ත්‍රාත්කරුවෙකු තෝරා ගැනීමට ජාතික ප්‍රසම්පාදන ආයතනයෙන් ප්‍රසම්පාදන කමිටුවක් පත් කිරීමට ඉල්ලීමට පෙර, ප්‍රසම්පාදන ආයතනය සමාජ බලපෑම් තක්සේරුව, පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුව වැනි ශක්‍යතා අධ්‍යයනයන් තහවුරු කර නොතිබුණි. කෙසේ වෙතත්, මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියෙන් ව්‍යාපෘතිය සඳහා අනුමැතිය නොලැබීම සහ මහජනතාවගේ විරෝධතා හේතුවෙන් පවිත්‍රාගාරයේ ඉදිකිරීම් කටයුතු නතර කර තිබුණි. එබැවින්, කොන්ත්‍රාත්කරුට ගෙවන ලද රු.මිලියන 4.7 ක මුදල අනාර්ථීක විය.	4.7	ව්‍යාපෘතිය අවසන් කළද වැටි බදු ඇතුළුව රු. 4,704,789 ක ගෙවීම කොන්ත්‍රාත්තුවේ විධිවිධාන තුළ සහතික කර ගෙවන ලදී.	රජයේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ අනුගමනය කළ යුතුය.

3. භෞතික සහ මූල්‍ය කාර්ය සාධනය

3.1 ව්‍යාපෘතිය නිම කිරීමේ ප්‍රමාදය

විගණන නිරීක්ෂණය	වටිනාකම රු. මිලියන	කළමනාකරණයේ ප්‍රතිචාරය	විගණකගේ නිර්දේශය
ව්‍යාපෘති විසි දෙකක් සම්බන්ධයෙන්, කොන්ත්‍රාත්කරුවන්ගේ දුර්වල ක්‍රියාකාරිත්වය, ඉඩම් නිෂ්කාශනය ප්‍රමාද වීම, පාරිසරික හා නැවත පදිංචි කිරීමේ ගැටළු, කොන්ත්‍රාත් ප්‍රදානය කිරීමේ ප්‍රමාදය හේතුවෙන් දින 240 සිට දින 446 දක්වා සැලකිය යුතු ප්‍රමාදයක් නිරීක්ෂණය විය.	1,962	ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයෙන් සෝදා හැරීමේ කටයුතු සඳහා ජල සැපයුම ප්‍රමාද වීම, ද්‍රව්‍ය සැපයීමේ ප්‍රමාදය, ඉඩම්වල අයිතිය පිළිබඳ ගැටළු, යන්ත්‍රාගාරවලට විදුලිය සැපයීමේ ප්‍රමාදය සහ අයහපත් කාලගුණය ද බලපා ඇත.	සැලසුම් කළ වේලාවට ව්‍යාපෘති නිම කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.

3.2 කොන්ත්‍රාත් පරිපාලනය

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකරණයේ ප්‍රතිචාරය	විගණකගේ නිර්දේශය
(අ) ව්‍යාපෘති තිරසාරභාවය සහතික කිරීම සඳහා රු. 171,218,010 ක වියදමින් ඉදිකරන ලද ප්‍රතික පවිත්‍රාගාරයේ මෙහෙයුම් සඳහා අදාළ බලධාරීන්ගෙන් පාරිසරික ආරක්ෂණ බලපත්‍රය ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය විසින් ලබාගෙන නොතිබුණි. එබැවින්, පවිත්‍රාගාරයේ මෙහෙයුම් සඳහා නීතිමය බාධාවක් ඇති විය හැකිය.	අදහස් දක්වා නොතිබුණි.	පවිත්‍රාගාරයේ නිසි ක්‍රියාකාරිත්වය සඳහා පරිසර ආරක්ෂණ බලපත්‍රය ලබා ගත යුතුය.
(ආ) 2025 මැයි මස අවසානයේදී මහවැලිගම ජල සම්පාදන ව්‍යාපෘතිය යටතේ අපේක්ෂිත සම්බන්ධතා 1,580 අතරින් සියයට 30 ක් හෙවත් ගෘහ සම්බන්ධතා 430 ක් පමණක් ලබා දී තිබූ අතර මන්දගාමී ප්‍රගතිය හේතුවෙන් ඇස්තමේන්තුගත රු. මිලියන 427 න් සියයට 33 ක් හෙවත් රු. මිලියන 140 ක් පමණක් වියදම් කර තිබුණි. ව්‍යාපෘතියේ රු. 6,003,831 ක් වටිනා රළු වැලි පෙරහනක සහ සන මීටර් 80 ක් සහිත ජල ගබඩා ටැංකියේ කාන්දුවීම් කිහිපයක් භෞතික සත්‍යාපනයේදී නිරීක්ෂණය විය.	කොන්ත්‍රාත් කාලපරිච්ඡේදයේ ආරම්භක අදියරේදී කොන්ත්‍රාත්කරු විසින් පයිප්පවලින් වැඩි කොටසක් සපයා තිබුණද, නේවාසිකයන්ගේ විරෝධතා හේතුවෙන් වැඩවල ප්‍රමාණය අඩු කිරීම නිසා සියලුම පයිප්ප භාවිතා කිරීමට නොහැකි විය. එබැවින්, අනාගතයේදී ව්‍යාපෘතියේ භාවිතය සඳහා ඉතිරි පයිප්ප කොන්මලේ ප්‍රාදේශීය	කොන්ත්‍රාත් ගිවිසුමට අනුකූලව කොන්ත්‍රාත්කරුගෙන් ඇවර කළ හානි අය කළ යුතුය.

තවද, 2025 මැයි 20 වන දිනට සපයන ලද සභාවට භාර දීමට සැලසුම් කර ඇත. රු. 46,593,044 ක පයිප්ප සහ සවිකිරීම්වලින් රු. 20,669,420 ක ප්‍රමාණයක් භාවිතා නොකර ඉතිරිව තිබුණි. දීර්ඝ කරන දිනය අවසන් වී මාස 8 ක් ගත වී තිබුණද, 2025 මැයි 20 වන විටත් කොන්ත්‍රාත්කරුගෙන් ඇවර කළ හානි අයකර නොතිබුණි.

- (ඇ) නිල්දණ්ඩාහින්න ව්‍යාපෘතිය 2024 ජාතික ජල සම්පාදන හා ඉතිරි ද්‍රව්‍ය ආරක්ෂා කර දෙසැම්බර් 31 වන දිනට භෞතිකව නිම ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් සිදු විධිමත් ආකාරයෙන් භාර කර තිබුණද, 2025 මැයි 20 වන දින සිදු කරන ලද ප්‍රධාන පොම්ප කිරීමේ දීමට කටයුතු කළ යුතුය. කරන ලද භෞතික සත්‍යාපනයේදී පද්ධති වැඩිදියුණු කිරීමකින් තොරව එය තාක්ෂණිකව කළ නොහැකි බව නිරීක්ෂණය විය. කොන්ත්‍රාත්කරුගේ කාර්යාලයේ රු. 8,384,817 ක් වටිනා පයිප්ප සහ සවිකිරීම් භෞතිකව පැවතුනි. නොහැකි බව නිරීක්ෂණය විය.